

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
praxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

§. II. De Ieiunio Ecclesiastico.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

quinimò ex objectione illa sequeretur, herum non graviter peccaturum etsi ipse per tres horas consequenter laboraret, si tempus reliquum diei festi torum in templo rebus divinis impenderet, quod nemo admittet.

Huic resolutioni à fortiori favet noster *Teleius* lib. 4. summae cap. 25. n. 2. & *Fagundes* de praec. Eccles. citans etiam nostrum *Azorium* tom. 2. lib. 1. cap. 28. q. 5. qui docent à mortali non excusari qui pluribus diebus festis pro modo tempore in singulis laboraret, quod nimis rigidum existimo, uti & cum aliis *Bassius*, & *Leander* supra citatus; qui etiam liberalius docent excusandum à mortali qui eodem die festo duas integras horas labori impenderet, ubi & hic nostrum *Palauum* ait non sine temeritate asserere nullum Doctorem classicum id docere: hos pluresque, etiam in aliis, adire si cui placeat, in his quam in istis multò plus Benignitatis inveniet.

§. 2. De Ieiunio Ecclesiastico.

1. **I**eiunium Ecclesiasticum quoad substantiam consistit in unica per diem comestione, cum abstinencia à carnibus, ovis, & lacticiis. Praeceptum jejunii non tantum à Deo latum, sed etiam ab Ecclesia impositum, obligare sub gravi peccato satis patet ex eo, quod Ecclesia tanquam Christi vicaria debeat habere potestatem ferendi leges ad fidelium directionem, quã jam inde à temporibus Apostolorum in certis jejuniis ac festis sub gravi obligatione indicendis semper usa fuit.

2. Ad substantiam jejunii non videtur spectare certa hora diurnae refectiois, quae est circa

circa meridiem : hanc proinde horam sine justa causa notabiliter prævenire, veniale tantum peccatum rectius censet *Toletus*, *Fillicius* &c. contra *Navarrum*, & quosdam alios, qui id iudicant esse mortale. Illud verò tempus ad mediam circiter horam antevertere ex justa causa, v. g. si cum hospitibus comedendum, si iter accelerandum &c. nullum omninò peccatum censeri debet.

Neque violatur substantia jejunii præcepta si quis debeat prandium dividere, eo quod è mensa evocetur, vel quod tantum per intervalla possit accipere quod ad justam refectioem sufficiat, uti pauperibus contingere solet. Idem dicendum, si quid ante prandium sumatur per modum medicinæ, vel propter debilitatem, vel quia debet aliis in mensa ministrare, vel ob aliam causam debeat ultra consuetam horam prandium expectare. Quia hæc moraliter in unicam tantum refectioem cõalescunt.

3. Non solvitur jejunium per crebriorem potum, etiamsi contingat in eo committi excessum quo contra temperantiam peccatur. Hoc enim jejunii præceptum ex mente Ecclesiæ non circa potum, sed circa cibum ejusque qualitatem versatur, uti agnovit semper communis Doctorum consensus. Licitum est quoties bibitur modicum cibi interponere, ne potus noceat, v. g. quinque vel 6. amygdala, modo id non fiat in fraudem jejunii, prout fieret, si quis sapius id faceret ad tollendum jejunii incommodum. Admittit hoc *Reginaldus*, *Diana* p. 1. tr. 9. r. 24. *Busen. aliique.*

4. Collationis vespertinæ quantitas & qualitas multum pendet à consuetudine Regionis apud viros timoratos. Licitum esse ubique sumere

mere quantitatem 6. aut 8. unciarum docet hic *Suarez*, & 12. alii probati authores: verum illud solummodò intelligendum de illis, qui ampliori nutrimento indigent: nam aliis ordinariè sufficiunt uncia pauciores, uti etiam habet praxis timoratorum. Hinc quartam partem quantitatis sufficientis ad refectionem ordinariam minùs rectè admittit *Reginaldus*, & duo alii: quod tamen admiserim, quando quarta pars ordinariæ refectionis 8. uncias non excedit, & hæ videntur necessariæ pro collatione, ex more à timoratis recepto pro varietate regionum, quæ hîc optima omnium regula est.

Ubi adverte, cæteris paribus, locorum variorum consuetudinem plus permittere viris nobilibus, quàm plebæis, Ecclesiasticis, aut religiosis: item in regionibus frigidis, quàm in calidioribus, quia satis constat in illis frigidioribus vim esse digerendi majorem, adeoque largiori alimento indigere, huic proinde sententiæ cum pluribus ex scriptoribus Germanis subscribit *Layman hic l. 4. tr. 8. cap. 1.*

5. Quoad qualitatem collationis, prohibetur cibus solidus, qualis propriè ad cænam adhiberi solet, ut sunt pisces & ova, aut ex his confecta: ac proinde admittenda non est sententia quorundam cum *Bonacina* afferentium, in collatione non tam qualitatem quam quantitatem spectandam esse. Quod si contingeret aliquem sine reflexione jejunii per diem aliquid cibi sumpsisse, non ideo debet à collatione abstinere, nisi paulò ante collationem ita sumpsisset, ut spectato tempore & quantitate possit pro collatione reputari.

Permittuntur in collatione fructus & legumina, aliave ex Saccharo & melle confecta: &

& pro more regionis modicum butyri & casei, uti in Germania, & Belgio, non verò in Anglia aut Hibernia, usus obtinuit. Probabile autem est quantitatem in collatione permissam posse sic permisceri ut ex ea fiat jusculum, aut simile compositum, dummodò nihil cibi vetiti, sed tantum aqua aut vinum, panis, sal, oleum, aut fructus ingrediantur. Ita cum *Azor*, & 6. *aliis*, *Diana p. 1. tr. 9. resol. 34.* Absque causa collationem sumere manè, & vesperi cenare, veniale peccatum est. Fieri id potest absque ullo peccato si adsit causa idonea, ut est confectio itineris, venatio, piscatio, ambulatio, etiam si tantum ad animi relaxationem suscipiantur, ut admittit *Diana & Castrop.* cum pluribus.

6. In violatione jejunii potest parvitas materiae excusare à peccato mortali: qualis est ea quantitas carnis quam coquus ex necessitate gustare permittitur: in aliis verò cibis duæ unciae, sive quarta pars collationis vespertinae, etsi quis postea prandium, aut collationem sumeret. Si quis autem sapius in die modicum sumendo animadverteret se ad quantitatem notabilem pervenire, is mortaliter peccaret; quia partes illae sic sumptae in quantitatem gravem coalescunt.

7. Si quis dubitet die Jovis an sit audita hora noctis duodecima, potest carnes comedere, quia in tali dubio libertas est adhuc in possessione edendi nisi sit duodecima. Secus dicendum si cenans die Sabbathi dubitaret an sit hora 12. noctis, quia in die Sabbathi præceptum est in possessione ne comedas nisi sit duodecima.

8. *Quæritur*, quænam causa à jejunio excusent?

Respondeo, causas excusantes à jejunio, primò

468 Pars 3. tract. 5. cap. 3. De tertio precepto.
mò esse impotentiam, qualem habere censetur qui sine notabili damno jejunare nequeunt: hac ratione eximuntur à jejunio juniores qui sunt infra annum 21. completum: quibus etiam carnes ministrari possunt usque ad annum septimum, non ultra: Excusantur etiam infirmi, convalescentes, pragnantes, lactantes, & alii, qui ad necessarias vires indigent ampliori alimento. Inter hos numerantur etiam senes sexagenarii, saltem quando non constat evidenter posse sine damno jejunare: si de hoc damno dubitetur non tenentur jejunando se periculo exponere; fragiles enim sunt senum vires, nec restaurari possunt quando semel defecerunt. Quinimò plurimum probabilis omnino sententia est, omnes absolutè sexagenarios quamvis validos à jejunio excusari, ob rationem jam assignatam: adduntque probabiliter sufficere ut annus sexagesimus sit inchoatus. Ita de anno sexagesimo generatim docet *Diana p. 1. tr. 9. resol. 20.* & fusè *Leander in præc. de jejunio tract. 5. disp. 8. q. 17.* ubi adducit supra viginti Authores, & inter hos Lamas 3. part. Method. cap. 5. asserentem Pium V. de hoc interrogatum ita vivâ voce respondisse anno 1570.

Propter impotentiam etiam excusantur à jejunio pauperes, qui pro sufficienti refectione non habent alium cibum præter prohibitum v.g. carnes, ova, lardum, intestina animalium, aut his similia: non enim intendit benigna mater Ecclesia totâ die ad panem, aquam & pauca legumina illos adstringere, aut alimentum viribus sustentandis necessarium subtrahere: *Sanchez, Diana &c.*

Ob eandem causam non immeritò idem *Sanchez, Navarrus, Gabriel*, à jejunio quoad geminam

nam refectionem excusat eos qui laborant tertianâ, vel quartanâ : vel qui ex stomachi vacuitate patiuntur capitis dolorem aut vertiginem ; vel qui de nocte dormire aut celeferi nequeunt. Quod ultimum tamen videtur limitandum , si nempe huic incommodo obviare non possint fumendo in prandio collationem, juxta dicta p. 3. t. 1. q. 10. in fine. Et ex peritis Confessariis sapius audiui feminas dum jeiunant huic capitis infirmitati multum obnoxias esse, de qua dum queruntur, non debet prudens Confessarius se difficilem præbere.

9. Altera causâ excusans à jejunio est, labor, aut officium cum quo abstinencia ciborum consistere non solet, qualis est labor agricolarum, & plerorumque opificum, non tamen sartorum, tonforum, pictorum, aut aliorum quorum labor aequè levis censetur, uti docent cum *Lessio* plerique. Non desunt intereâ authores qui existimant Eugenium IV. sinè discrimine omnes artifices à jejunio excusare, quod *Du Bois* non admittit ad 45. propos. damn. ab Alexandro VII. n. 585. ubi ostendit dictum Eugenium, quatenus operarios liberat, intelligendum esse de illis quorum labor est incompatibilis cum jejunio.

At ne hic laboris prætextus extra suos limites extenderetur, providè Alexander VII. inter aliâs reprobavit propositionem 30. *Omnes Officiales qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejuniij, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.*

Excusantur etiam qui pedibus iter conficiunt per magnam diei partem, ita *Sanchez Fillincius* &c. quod in Belgio invaluit de iis qui quatuor leucas confecerunt, etsi tantum causâ recreationis iter illud susceptum fuisset : non ita tamen ordi-

470 Pars 3. tract. 5. cap. 3. De tertio precepto.
ordinariè qui per unum diem equitarunt, sed
bene si per plures dies vires equitando debilitan-
da erant, ita *Fillicius t. 37. c. 6. &c.* Et universim
nemo tenetur ob præceptum jeiunij omittere o-
pus ad quod incumbit aliqua obligatio, saltem
notabilis, ut rectè notat *Cajetanus*.

10. Excusant quoque opera Pietatis quæ cum
ieiunio nequeant exerceri, etiam quando ob
mercedem fiunt. Hinc ad ieiunium non obli-
gantur Concionatores, Præceptores ordinarij,
Confessarij assidui, Cantores, & alij, quando per
ieiunium in peragendo officio multum impedi-
untur: hanc enim limitationem intelligunt, &
plerumque apponunt auctores, *Navarrius, Sylve-
ster, Fagundez, Fillicius, Azor p. 1. l. c. 28.* Arque
in particulari absolutè docet *Diana part. 1. tr. 9.
resol. 9.* excusari Concionatores qui dicunt per
totam quadragesimam, non verò qui Domini-
cis tantum diebus concionantur. At *Sanchez in
consil. p. 2. l. 5. cap. 1. d. 13.* iudicat à ieiunio quadra-
gesimæ eos regulariter eximendos quibus ter vel
quater in hebdomade cum fervore concionan-
dum est. De Lectoribus censet *Fagundez, & Dia-
na supra*, illos tantum excusandos quorum labor
adeo magnus est ut nequeant alias officio satis-
facere. *Sanchez supra* magis in particulari deter-
minat Lectores illos qui habent assidue quatuor
lectiones v. g. Præceptores Grammaticæ in So-
cietate satisfacere, si mediâ tantum quadragesi-
mâ, sive ter in hebdomade ieiunent: quia labor
sic continuatus vires paulatim exhaurit. Sed no-
tat ibidem *Sanchez* ad tollendos scrupulos expe-
dire, ut Superiores cum talibus quantum necesse
est in ieiunio dispensent, cum hic nihil aliud
certò constet, quàm præceptum Ecclesiæ cum
magna

magna difficultate non obligare, quanta verò in singulis officijs & personis sit difficultas definire nequit.

Quando in persona infirma, dubia est obligatio jeiunij, non potest Medicus dispensare, sed tantum declarare talem esse statum infirmi, ut cum jeiunio difficulter consistat, quo posito perse definit eius obligatio. Quod si status ille permaneat dubius, à Superiore petenda est dispensatio. Quamvis, dum dubium est de gravi damno ex jeiunio, opus non esse dispensatione doceat *Ioan. Sancius cum Caramuele.*

Quaestio apud aliquos difficilis est, An ille peccet, aut à jeiunio excusetur, qui v. g. lusu pilae, aut 4. leucarum ambulatione ea intentione vires insigniter fatigavit aut exhaustit, ut sic à jeiunandi obligatione eximatur? Docent aliqui Authores, infra citandi, probabile esse hunc non peccare, aut ad jeiunium obligari, modò simul intendat aliquam recreationem quae ex lusu aut ambulatione provenire solet. Quia Ecclesia non praecipit abstinere ludo propter jeiunium, magis quam ab itinere ob lucrum non necessarium, aut ab alijs laboribus excusantibus à jeiunio. Potest igitur intendere istam in ludendo aut itinerando fatigationem tanquam medium non illicitum, quo posito novit jeiunij praeceptum cessare: tantum enim intendit se ponere in statu qui est extra obligationem jeiunij. Ita docet *Ledesma in summa tom. 2. tr. 27. cap. 2. pag. 699. & Diana p. 1. tr. 9. res. 40* Quod confirmant ex eo quod ad evitandum jeiunium, aut obligationem cessandi ab opere servili, possis transire ad alium locum ubi jeiunium non obligat, aut festum non cele-

472 Pars 3. tract. 5. cap. 3. De tertio precepto.
celebratur, uti cum alijs docet *Suar. Sanch. Diana, Fagundez in prac. l. 1. cap. 7. n. 7.* Sed de simili fatigatione in ordine ad jeiunium quando opus est illicitum diximus supra p. 3. tr. 1. q. 10. Ad quaestionem de esu carniū imminente periculo inter haereticos, resoluitur infra tract. 6. quaest. 7.

Quaeres porro, An ille qui ad jeiunium tenetur, licite possit post duas refectiones à se uno die jeiunij sumptas, sumere eodem die ulteriores?

Respondeo, partem negativam nobis videri veriore, quam docet *Sylvius in 22. q. 147. a. 6.* & apud ipsum *Ioannes Medina, Covarruvias, Molanus &c.* contra *Durandum* in 4. dub. 15. q. 11. *Paludanum* ibidem q. 4. art. 5. *Cajetanum, Navarram, Dianam*, & alios non paucos, quorum opinio valde probabilis est. Ratio nostra est, quia in die jeiunij Ecclesia solum permittit unicuique, legitime non impedito, unam comestionem: ideo enim praescribitur jeiunium, ut mortificetur caro; atqui ad hoc necessarium seu plane conveniens est, ut tantum una per diem comestio sumatur: ergo praeter secundam refectionem vetatur quoque alia ulterior. Sequela patet, quia tam haec quam illa resectio notabiliter repugnat mortificationi carnis. Alioquin lex de jeiunando, si tantum inhiberet secundam refectionem, imperfecta valde foret, & non sufficiens ad finem suum proximum obtinendum.

Dices, positam secundam comestionem, non potest amplius observari jeiunium, uti ab Ecclesia praescribitur, ergo tunc non obligat.

Respondeo, non potest observari eatenus perfecte, concedo: imperfecte sive ex parte, nego. Ecclesia namque praecipiens jeiunium, non solum, juxta dicta, prohibet secundam refectionem

nem, sed etiam tertiam & quartam. Sufficit autem ad obligationem, quod lex, si non integrè saltem ut cumque servari queat; uti patet in alijs legibus tam divinis quàm humanis. Et ratio est, quia Superior, ut prudenter procedat, debet velle observari suam legem omni meliori modo, ad urgendum bonum commune quod inde consequitur.

Instabis, per abstinentiam à tertia refectione non videtur mortificari seu macerari corpus. Resp. negando assumptum. Carentia illius quod nutrit, mortificat corpus: tertia autem refectio etiam nutrit corpus, præsertim si secunda sumpta sit circa meridiem.

Nec refert, quod quorundam corpora, etiam servatâ unicâ comestione, nihil aut parum macerantur. Superior enim in condendis legibus attendit quid ordinariè contingat, non quid extraordinariè: ordinariè autem corpora notabiliter macerantur per unicam comestionem. Denique parum credibile est Ecclesiam voluisse favere, sive laxare licentiam transgressoribus, qui per secundam comestionem jam ausi sunt jeiunij legem violare.

Quinam possint dispensare tempore Quadragesimæ in carnibus, ovis, aut lacticinijs, indicavi supra part. 3. cap. 5. §. 1. n. 14.